

Hraničáři

Jeli jste někdy tou úzkou silnicí ze Skelné Hutě na Svatou Kateřinu? Že ne? Pak tedy přijměte naše pozvání. Vyjedeme až nahoru do míst, kde od bavorské hranice otevřeme okno do nitra země. Odtud je vidět zvlněná krása údolí, město Nýrsko a kousek dál v oparu spatříme panoráma Klatov. Pokocháme se mlčenlivými Medvědími vrchy, ale hlavně poznáme kus života zdejších hraničářů – Pavla a Jarmilu Podhradských.

Ano, kdysi dávno, v roce 1958 šel po této silnici voják, rodák od Nitry, s černým vojenským kufrem. Na pohraniční jednotce mu dali zbraň a slavník. Voják

tesknil. Nikdy si tu nezvyknu, říkával si ještě dlouho. Bylo mu smutno v těch lesních pustinách, v kraji studených větrů a opuštěných domů. Pak ale ze stejné silnice zahlédl dívku. Shrabovala seno na louce. Pozdravil, řekl něco o počasí a dělal zamilované oči. Dnes nadporučík Pavel Podhradský tvrdí, že takové štěstí potká člověka jednou za život. V šedesátém roce se vzali a Jarmila se stala ženou pohraničnicka. Nu a ti dva po více než dvaceti letech si sice říkají „tatko“ a „mamko“, ale ty zamilované oči má Pavel dodnes.

„Však nemyslete, náš tatka je taky pa-

ličák. Napadlo by vás postavit si chatu kousek od hranice? Pár metrů od jednotky, kde triadvacet let sloužíte? Vidíte, a on že se odtud nikam nehne, protože tohle místo je prý nejkrásnější.“ vysvětluje nám paní Jarmila a vykrojí zatáčku jako zkušený borec. Svého žigulíka ovládá bravurně.

„Vy byste o víkendu asi dala přednost nížinám, vidíte?“

Zavrtěla hlavou.

„Ale ne, vůbec ne. Mám hory ráda. Já sem přišla hned po válce s rodiči jako doosidlenci. Mládí jsem prožila tady v kopcích, tu jsme doma. Však i naše dospělé děti, když se vracejí, tak říkají, že je jim jinde smutno. Tím nechci předstírat, že jsem v manželství zvykala snadno. Být ženou vojáka z povolání není snadné.“

Nedají se spočítat ty nekonečné hodiny čekání na Pavlův návrat ze služby, z nočních akcí, na okamžiky, kdy telefon oznámil jejimu muži ostrý pohraniční poplach. V takových chvílích, kdy on byl v lesích s nabitou zbraní, nedokázala většinou

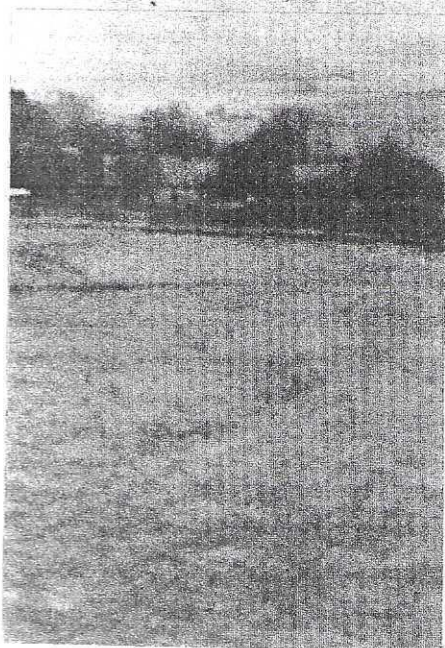

usnout. Vždycky, po celá ta léta, ale i dnes zůstává v duchu s ním. Každá událost na hraniční čáře, náročná služba, kdy svého muže neviděla dva tři dny, ji vyčerpávala, ale Pavel nikdy od své ženy neslyšel slova výtčky.

„Život tu byl vždycky zvláštní také v tom, že lidé k sobě mají blíž. Ty hraniční hory nás jaksi stmelují. V pohraničí se žilo nějak skromněji. Co jsme my měli? Nic. Na každý kousek nábytku se muselo dlouho šetřit. Ale jakou jsme zato potom měli radost, když taťka přinesl nové rádio. Z těch drobných radostí se vlastně skládá život. Ten krásný pocit, když si něco nového pořídíme, nám zůstal dodnes. Když já se vdávala, nebyl stát tak bohatý, aby mohl podporovat mladá manželství jako dneska. Proto říkám své nedávno provdané dceři, že o to víc by si měly mladé nevěsty státu vážit za to, jak jim usnadňuje život.“

Lidé, kteří sem v poválečných letech přicházeli za prací, postupně zapouštěli kořeny. Mnohým trvalo dlouho, než začali opravovat domy, kypřit záhony, protože si nemohli zvyknout. Ono nestačilo mít jen práci...

„Něco musíme udělat, takový život je k ničemu. Chlapi mimo práci znají akorát hospodu, a to není dobré,“ řekl jednou Pavel Podhradský a založil v Chudeníně a ve Skelné Huti organizaci Svazarmu. Bylo jich šest. Vedle sportovních akcí si předsevzali, že budou po dědinkách šířit osvětu. Pavel zapřáhl pohraničnické koně a jezdil po vesnicích s „ópečkem“, aby lidem promítal filmy. To byla událost. Zvláště pro cikánské děti v jedné osadě. Ty zpravidla neměly korunu na vstupné, a tak jim Pavel promítal zadarmo. Kolik už je to let? Lidé však na tyto pionýrské začátky kultury nezapomněli. Autorita nadporučíka Pavla Podhradského je tady mimo diskusi. Ve třech volebních obdobích už kandidoval za poslance MNV v Chudeníně, z něhož se zatím stala vzorná pohraničnická obec, místo klubovny tu vyrostlo přičiněním občanů pěkné kino a staré „ópečko“ nahradila nová „pevná“ promítačka, na niž si loni svazarmovci brigádnickou prací v lese vydělali 25 tisíc korun. Pavel i přes náročné poslancecké starosti stále lidem „pouští kino“, pravda, už ne tak často, protože do té funkce zaučil i svého dospívajícího syna.

Pochopitelně, že jsme se tedy těšili na setkání s Pavlem v jeho „trucovně“, tedy v chatičce, kterou postavil na vršku Svaté Kateřiny.

„Určitě něco připálil, podívejte, okna má dokořán,“ usmála se jeho žena a prude stočila volant na polní cestu. Sotva nám stačila ještě prozradit, že její „taťka“ sice nekouří a nepije, zato je náramný labužník a už se z okna ozvalo: „Pražáci, vítejte v horách!“

Přesně, hory a hraniční čára, kterou máme za zády, to je Pavlův svět. Z okna nám popsal každý kopec i údolí, abychom vychutnali tu jarní pohodu a měli větší chuť k jídlu. Slovenské speciality připravuje pro hosty vždycky sám, jídlo mu připomíná domov, kraj kolem Nítry.

„Však pobuďte týden, vzduch vám prokrví plíce,“ přesvědčoval nás a pozvání myslel vážně, protože kde jsou prý u stolu dva, pět se vejde taky. Milý člověk. Někdo o něm napsal, že je neiděle sloužícím staršinou Pohraniční stráže. Dvacet tři roků u jedné jednotky a ve stejné funkci. Nic jiného by dělat nechtěl. Staršina je přece takový táta všech vojáků. Stará se o ně od budíčku do večerky, šatí je, dbá na pořádek, je to prostě hospodář. Dodejme, že dobrý, protože Pavlova jednotka mnohokrát obhájila titul vzorná a má tedy vzorného staršinu Pavla Podhradského, na kterého vojáci s úctou vzpomínají ještě po letech, kdy jsou už v civilu.

„Z pořádku a kózně se nedá nic sledovat. Spíše naopak, každá nedbalost ve službě se může pohraničnickovi vymstít. Tady se slouží s nabitou zbraní. A co nosím uniformu, nebyl tu klid. Sám jsem měl dvě zadržení narušitelů. A jakpak je to dávno, co na Čertově kameni narušili

světů, klid tu má vždycky ostřejší hrany. Každý den i noc je nutné být ve střehu. Sákryš, vypadá to, že říkám fráze, ale já jiná slova pro bdělost neznám,“ usměje se Pavel a odněkud vyloví starý výstřížek z novin. V článku se píše o jejich dceři. To byla Jarmila Podhradská ještě pionýrkou, předsedkyní oddílu Mladých strážců hranic. Článek popisuje, jak při sbírání malin dívky jednou zahlédly muže, který v lese studoval mapu. Jarmila se zachovala jako skutečný pohraničník. Kamarádky poslala pro vojáky a sama podezřelého člověka sledovala, aby se jí neztratil z dohledu. Měla sice strach, ale pohraničníci provedli bleskové zadržení a muž se přiznal, že opravdu hledal cestu do NSR. Jarmila Podhradská dostala od velitele Pohraniční stráže za svůj odvážný čin hodinky.

„Tady si musíme pomáhat, držet pospolu, víd, mámo? Brbleš, že zas jdu na schůzi, ale mně už to v uchu zní jak bubláni vody v potůčku tamhle v údolí. Voda tam musí téct, protože jiné místo si nenašla. Stejně tak já musím na schůzi rady národního výboru, protože je to třeba. Ty to víš taky už dobrých patnáct roků, mám pravdu?“

„Taťka“ pohládl svou ženu očima, ale odpovědi se nedočkal. Před chatkou zatroubilo auto. Pavel zjistil, co se děje.

„Volá mě velitel. Vy klidně sedte a jezte. To nic, já se vrátím,“ ujistil nás, sáhl po pistoli, nasadil si brigádýrku a odešel. Nálada u stolu poklesla.

„Alespoň vidíte, jak to v takové hrani-

ce chodí. Zatroubí auto a ce-
trnete, co se děje. Jenomže když
tapi mají povinnost, musí být žena
s nimi. Hlavně musí taky vědět, proč to
ten mužský dělá,“ říká Jarmila Podhradská bez vzrušení, jako by jen konstatovala fakta, na nichž se nedá nic změnit, dokud ti z té druhé strany nepochopí, že hraniční kameny tu nejsou pro parádu.

Dlouho jsme si povídali o zdejším kraji, o lidech z údolí, které naše hostitelka tak dobře zná. Je s nimi denně. Ví o jejich radostech i starostech. Prožívá radost matek, když dostanou dopis od syna vojáka, zná i úlek ve tváři, když mezi dveřmi předává telegram. Osmnáct roků pracuje soudružka Podhradská jako poštovní doručovatelka a chtěla by lidem nosit jen samé radostné zprávy.

Žlutavý kotouč slunce už prodlužoval stíny a my si tiše povídali čekajíce na Pavlův návrat. Když konečně přišel, zaprášený a s pláštěm jen tak přes ruku, měl kolem očí sedlinu únavy hodin prožitých v terénu. Nic na sobě nedal znát.

„Sákryš, v tom jarním větru, když se jeden projde, pěkně vyschne v krku. Zbylo tu, mamko, něco k pití?“ usmál se, a protože Pavel alkohol nepije, jeho žena vstala, aby mu podala sklenici obyčejné vody. Pohládl jí rameno a řekl – děkuju, mamko. Nám v té chvíli bylo najednou moc hezky. Ano, když chlápci plní povinnost, jsou tu jejich ženy s nimi.

FRANTIŠEK VRBECKÝ
FOTOGRAFOVAL JIŘÍ NOVÁK